

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

Sproščanje ukrepov na področju šolstva

Primerjalni pregled (PP)

Avtorica:
Marjana Križaj

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAWNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJANK IN DRŽAVLJANOV, KI TEMELJI NA TRAJNI IN NEODtujlivi PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMOODLOČBE.
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO. DRŽAVNA VLADE IN DRŽAVNI ORGANI IZVRŠUJEJO NEPOSREDNO IN Z VOLTVAI,
PO NAČELU DELITVE OBLASTI NA ZAKONODAVNO, IZVRŠILNO IN SODNO.

Št. naročila: 20/2020

Datum in kraj: Ljubljana, 6. 5. 2020

Kontakt:

Raziskovalno-dokumentacijski sektor:
mag. Tatjana Krašovec, vodja, tatjana.krasovec@dz-rs.si

Raziskovalni oddelek:
mag. Igor Zobavnik, vodja, igor.zobavnik@dz-rs.si

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora!

I UVOD

Širitev bolezni COVID-19 v marcu leta 2020 je povzročila, da so številne evropske države morale sprejeti mnogotere ukrepe, s katerimi so skušale bolezen zajezi. Pomembna je postala socialna distanca, zbiranje večjega števila ljudi ali njihovo zadrževanje v istem prostoru je postalo prepovedano oz. omejeno. To je vplivalo tudi na izvedbo pouka v šolah, saj so se praviloma povsod vrtci, šole in druge izobraževalne institucije zaprle, pouk oz. predavanja pa potekajo večinoma po oddaljenem dostopu prek interneta.

Tudi v Sloveniji je vlada sprejela *Odlok o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih*, s katerim je 15. marca zaradi zaježitve in obvladovanja epidemije COVID-19 vse navedene inštitucije oz. zavode zaprla. Po tem datumu je pouk potekal le na daljavo.

Konec meseca aprila so se zdravstvene razmere začele povsod izboljševati, tako da številne države že razmišljajo o odpravljanju določenih omejitev za državljane, med drugim tudi o postopnem odpiranju šol in drugih izobraževalnih institucij. Tudi v Sloveniji je vlada v začetku maja napovedala ponovno odprtje vrtcev in šol, kar naj bi se predvidoma zgodilo 18. maja, vendar le, če bodo v izobraževalnih ustanovah veljali zaščitni ukrepi. Po trenutnih podatkih naj bi najprej odprli vrtce in osnovne šole za prvo triado ter zaključne letnike srednjih šol. Vrata bodo odprli tudi zavodi za otroke s posebnimi potrebami, v šole bodo odšli tudi učenci, ki morajo popraviti negativne ocene. Poleg tega se odpirajo še glasbene šole in vsi varstveni zavodi. Za preostale razrede bo izobraževanje na daljavo potekalo do konca šolskega leta. Ministrica je še povedala, da šolskega leta oz. koledarja ne bodo podaljšali v počitnice, kar pomeni, da poleti pouka ne bo. Pričakuje, da tudi jeseni pouk ne bo potekal na običajen način, temveč kot kombinacija izobraževanja na daljavo in pouka v šoli. O ukrepih glede merjenja temperature ali nošenja mask še ni nobenih konkretnih odločitev, poskrbeti pa bo treba za primerno organizacijo urnika malic, da v jedilnicah ne bo preveč otrok hkrati (povzeto po 24ur.com 1 in po Siol.net 1).

Poleg tega je vlada 29. aprila sporočila, da odpravlja omejitve gibanja med občinami, pri čemer bodo občine sicer še vedno lahko prepovedale dostop na določene javne kraje in površine v občini. Vlada sprošča nekatere storitve (npr. nepremičninsko posredovanje, dimnikarske storitve), možno je tudi ponovno odpreti knjižnice, galerije in muzeje. V okviru rahljanja ukrepov za zaježitev širjenja korona virusa so po več tednih znova dovoljene nekatere dejavnosti, med drugim strežba na terasah in vrtovih gostinskih lokalov, odprle se bodo lahko določene trgovine, spet bodo obratovali frizerski saloni. Odpirajo se tudi verski objekti. Pri tem pa je treba upoštevati ukrepe za preprečevanje širjenja virusa. Z 11. majem bi lahko zopet začel delovati javni prevoz. Zborovanja in druge množične prireditve ter velika športna tekmovanja pa še nekaj časa ne bodo možni (Siol.net 2).

V tem pregledu bomo prikazali, kako so se nekatere druge evropske države pripravile na ponovno odprtje šol in drugih izobraževalnih institucij. Zanima nas, kdaj je predvideno odprtje šol, kakšne preventivne ukrepe načrtujejo in če nameravajo spreminjati šolski koledar. Kratko bomo skušali tudi prikazati, na katerih drugih področjih vsakodnevnega življenja nameravajo v kratkem sproščati svoje ukrepe. Podatke smo pridobili z mreže ECPRD (*European Centre for Parliamentary Research and Documentation*) in iz medijev. Časovno smo zajeli stanje konec aprila in začetek maja, pri tem pa je treba upoštevati, da se podatki o sproščanju ukrepov utegnejo dnevno spreminjati.

II PREGLED SPROŠČANJA UKREPOV NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

2.1 Avstrija

Ministrstvo, pristojno za izobraževanje, je 24. aprila pripravilo Načrt za postopno odpiranje šol. Načrt predvideva tri faze, saj se vse šole ne bodo odprle hkrati.

Najprej (4. maja) se bodo v šole vrnili učenci srednjih šol, ki letos opravljajo matura ali podoben zaključni izpit na poklicnih srednjih šolah. Opravljanje mature bo spremenjeno in ustne mature letos ne bo. Matura bo po 25. maju, pred tem se bodo gimnazijci učili le za priprave nanjo. Učenci poklicnih srednjih šol bodo v sredini maja zaključni izpit opravljali po pripravljalnem pouku in v skladu z vsemi higienskimi ukrepi. Tako bo okoli 100.000 učencem srednjih šol omogočeno, da zaključijo srednjo šolo.

V drugi fazi, ki je predvidena za 18. maj, je poudarek na povratku šoloobveznih otrok v vse vrste osnovnih šol. S tem naj bi razbremenili starše. Učitelji bodo imeli dan za priprave 15. maja, že pred tem pa bodo potekale potrebne predhodne aktivnosti.

Če bodo zdravstvene razmere to dopuščale, se bodo vsi preostali učenci vrnili v šole 3. junija (tretja faza) in nadaljevali z rednim poukom. To vključuje vse ostale srednješolce in študente na politehničnih šolah. Pripravljani dan za učitelje je tukaj 29. maj.

V teku vseh faz pa so izjemno pomembna številna načela:

- **načelo redčenja:** šole ne smejo biti polne, držati je treba socialno distanco. Ta naj se zagotovi z razdelitvijo razredov v dve skupini po okoli 11 otrok, pouk pa se izvaja izmenično: npr. za eno skupino ob ponedeljkih, torkih in sredah, za drugo skupino ob četrkih in petkih; potem se vrstni red zamenja. Pouk lahko poteka tudi vsak dan izmenično. Urniki ostanejo v veljavi, vendar do konca tega šolskega leta popolnoma odpadeta telesna vzgoja in glasba. Omogočeno je tudi varstvo oz. podaljšano bivanje, zanju so na voljo veliki prostori (npr. telovadnica),
- **načelo fleksibilnih učnih načrtov:** poudarek je na pripravah na zaključek leta in na pripravah za naslednje šolsko leto. Hitrost učenja in učna vsebina se zmanjšata. Ministrstvo bo izdalo smernice, po katerih ne bo treba obdelati vseh tem, ki so v učnem načrtu, in ne vseh poglavij šolskih knjig,
- **načelo ocenjevanja po preudarku¹:** osnova za zaključevanje ocen sta polletni uspeh učenca in rezultat testov do 16. marca. Šolskih testov (*Schularbeiten*) v tem času ni več in se upošteva, kaj so učenci dosegli v času učenja na daljavo in pri ponovnem pouku. Načeloma letos osnovnošolci ne bodo ponavljali razreda, v drugih šolah je možno napredovanje z eno nezadostno oceno. Opravičena odsotnost zajema tudi primere, ko učenci zaradi virusa ne želijo ponovno v šolo ali jih starši zaradi zadržkov ne želijo poslati v šolo,
- **načela higijene:** od prve faze dalje veljajo stroga higienska načela, o katerih bo ministrstvo izdalo podroben priročnik. Šolarji morajo maske nositi na poti v šolo in domov. V šolah velja delno nošenje mask: ne med poukom, vendar pa obvezno med odmori. Učitelji nosijo maske, če želijo. Maske bodo obvezne za določene vaje in npr. za laboratorijsko delo ter delo v delavnicah. Določili bodo še higienske ukrepe za izpite (matura) glede rednega prezračevanja, ohranjanja razdalje in glede intervalov za obvezno umivanje rok.

Ministrstvo je sprejelo tudi priporočila za vrtce. Da bi preprečili preobremenjenost staršev, jim priporočajo, da grejo otroci v vrtec, pri tem pa naj po možnosti velja sistem izmen (gl. zgoraj) in podobnih higienskih ukrepov kot za osnovno šolo. Po 18. maju naj se v vrtce vrnejo zlasti petletniki, ki imajo obvezno malo šolo, in tri do štiriletniki, ki imajo govorne oz. jezikovne potrebe (*Sprachförderbedarf*) (vse po ECPRD 4383).

¹ Nem.: Prinzip Leistungsbeurteilung mit Augenmaß.

Po poročanju medijev je Avstrija s koncem aprila odpravila številne omejitve gibanja, a še vedno velja osnovno pravilo o razdalji vsaj enega metra med ljudmi, če ne gre za člane istega gospodinjstva. Pri vstopu v javne zaprte prostore velja obveznost nošenja mask. Združevanje je omejeno na 10 ljudi. Konec maja bi ponovno odprli objekte za prosti čas in razne znamenitosti. Ostaja omejitev števila oseb in razdalja med ljudmi. Izrecno so še zaprti gledališča, kinodvorane, parki za prosti čas in zabavišni parki. Železnica bo po 11. maju zopet obratovala po običajnem voznem redu, potniki morajo nositi maske in biti oddaljeni vsaj en meter. Manjše trgovine so odprli že 14. aprila, po 2. maju se lahko odprejo tudi večje od 400 m² in nakupovalni centri. Velja pa omejitev: na stranko/kupca mora biti po novem vsaj 10m² (prej 20 m²). Maja lahko začnejo delati tudi ponudniki osebnih storitev z osebnim stikom (npr. frizerji), a le z maskami. Glede odprtja otroških igrišč ni enotne zvezne ureditve, temveč o tem odločajo župani. V številnih mestih so jih že odprli 1. maja, na Dunaju pa še ne (povzeto po der Standard).

2.2 Belgija

Z ministrsko uredbo, izdano 23. marca 2020, je bil ukinjen pouk in šolske dejavnosti v predšolskih, osnovnošolskih in srednješolskih ustanovah. Zagotavlja se le dnevno varstvo (*garderie*). Šole lahko učencem dajejo na razpolago nove pedagoške materiale. Odprti ostajajo šolski domovi in internati.

Taka ureditev velja do 3. maja, vendar se jo lahko podaljša. V teku so razprave o ponovnem odprtju izobraževalnih ustanov in pričakujejo, da bo nacionalni varnostni svet še pred 3. majem o tem sprejel odločitev. Ker pa je izobraževanje v pristojnosti regij, se bo ureditev utegnila razlikovati (stanje 20. april 2020) (ECPRD 4383).

Po poročanju medijev je bila kasneje sprejeta določitev, da se šole začnejo odpirati po 18. maju, pri čemer je lahko v razredu največ 10 učencev, vsak pa mora imeti najmanj 4m² prostora.

Konec aprila so bili sicer vsi veljavni ukrepi podaljšani še za dva tedna. Vlada sicer razmišlja, da bi odprla vrtnice centre in centre za obrtnike oz. trgovine »naredi si sam« pod pogoji, ki veljajo za trgovine z osnovnimi živilskimi potrebščinami (Skynews 1). Po poročanju nekaterih drugih medijev pa namerava vlada 4. maja odpreti le trgovine z blagom, da bodo ljudje lažje spoštovali zahteve po nošenju mask v javnem prometu (to velja za starejše od 12 let), druge trgovine pa naj bi se odprle 11. maja, a pod strogimi pogoji. Kavarne in restavracije ostajajo zaprte do 8. junija. Načrt se lahko spremeni, če se bodo zdravstvene razmere spremenile (BBC 1).

2.3 Bolgarija

Narodna skupščina je razglasila izredne razmere, ki trajajo še do 13. maja. Na podlagi sprejetega zakona o ukrepih v času izrednih razmer je omogočeno učenje na daljavo. Minister za zdravje je namreč 13. 3. 2020 začasno prepovedal vse učne in izvenšolske dejavnosti v šolah, na univerzah in v drugih izobraževalnih institucijah in organizacijah.

Glede na to, da izredne razmere trajajo še do 13. maja, vlada še ni sprejela nobene odločitve o ponovnem odprtju šol in drugih izobraževalnih ustanov (stanje 28. 4. 2020) (ECPRD 4383).

2.4 Ciper

Ciprska vlada zaenkrat še ni sprejela odločitve o tem, kdaj bodo spet odprli vrtce, šole in univerze. Razmišljajo o številnih preventivnih ukrepih: o higienskih ukrepih, o uporabi osebne zaščitne opreme (rokavice, razkužila in maske) v učilnicah in zunaj njih, o omejevanju števila

učencev v razredu in/ali oddaljenosti med njimi, o različnih časih odmorov. Kot rečeno, pa še ni nobenih konkretnih odločitev. Sprejeti pa jih bo treba konec aprila, ko bodo potekli prvi ukrepi (ECPRD 4383).

2.5 Češka

Češke šole so zaprte od 10. marca. Vlada je pripravila naslednji preliminarni načrt za ponovno odprtje:

- od 20. aprila dalje bodo možne individualne dejavnosti, ki bodo študentom višjih letnikov fakultet omogočile dokončati diplomu (individualne konzultacije in izpiti), pri čemer bo dovoljeno največ 5 oseb v istem prostoru,
- od 11. maja dalje se bodo študentje višjih šol in konzervatorijev lahko pripravljali na zaključne izpite,
- po 25. maju bodo odprte osnovne šole, pri čemer bo lahko največ 15 učencev v razredu,
- po 8. juniju bodo potekali zaključni izpiti in mature na srednjih šolah. Takrat bo možno tudi že nekaj praktičnega dela (*practical instruction*),
- v juniju bodo tudi sprejemni izpiti za srednje šole in za univerze (ECPRD 4383).

Konec aprila je na Češkem prenehal veljati odlok o prepovedi prostega gibanja. Po šestih tednih so dovolili tudi druženje več kot 10 ljudi v javnosti. Odprli so meje za državljane EU na službeni poti. Mesec dni prej, kot je bilo napovedano, se bodo odprli tudi živalski vrtovi. Restavracije in bari pa bodo odprti od 25. maja dalje, kar je 14 dni prej, kot je bilo načrtovano. Vladni odlok, po katerem bi bilo Čehom do konca leta prepovedano potovati v tujino, pa je ustavno sodišče razveljavilo (povzeto po 24ur.com 2).

2.6 Danska

Po poročanju medijev je Danska ena prvih držav, ki je že sredi aprila začela sproščati ukrepe za zajezitev korona virusa. Odločila se je tudi za ponovno odprtje izobraževalnih ustanov. Nekaj šol se je odprlo že 15. aprila, druge so se za to odločile v dnevih do 20. aprila. O tem se odločijo občine glede na potreben čas za vse priprave.

Osnovne šole so se odprle le za otroke v razredih 0-5 (otroci, stari od 6 do 11 let). Število oseb, ki so lahko hkrati v istem prostoru, je omejeno na 10. Nekaj šol se je odločilo, da naj otroci v šolo pridejo ob različnem času, ponekod imajo pouk zunaj. Učenci imajo ves čas samo enega učitelja. Pouk je krajši in traja od 4 do 5 ur.

Nekatere jasli in vrtci so odprti le za polovico otrok. Nekateri otroci prihajajo ob ponedeljkih in sredah, drugi pa druge dneve.

Srednje šole so se za maturante (18 -19 let) odprle že 20. marca, vsi drugi srednješolci pa imajo pouk na daljavo.

Vsi otroci, šolarji in študenti, ki hodijo v šolo, dobijo navodila o higieni in o potrebni oddaljenosti.

Na sploh je ponovno odprtje šol zahtevalo precej dela za vodstvo, zaposlene in za učence, da se zagotavljajo zahtevani pogoji. Nacionalni svet za zdravje je za šole pripravil vodič in številna informativna gradiva, ki so jih izdali na začetku aprila in jih sproti dopolnjujejo.

Sicer pa se lahko starši sami odločijo, ali bodo otroci šli v vrtce; za osnovne in srednje šole pa je prisotnost obvezna in doma lahko ostanejo le šolarji, katerih družinski član je bolan in obstaja sum, da ima virus.

Na Danskem se šolski koledar ne bo spreminjal (vse po ECPRD 4383).

Danska je konec aprila nekoliko razrahljala ukrepe na področju šolstva, a še to le za nekatere skupine učencev. Še vedno je prepovedano zadrževanje v skupinah, večjih od 10 ljudi. Trgovine oz. obrati (*trades*), kjer prihaja do tesnih fizičnih kontaktov s strankami, ostajajo zaprte. Restavracije in kavarne lahko nudijo le hrano, ki se jo odnese s seboj (*takeaway*) (Skynews 1).

Mediji so v začetku maja poročali, da je po prvih sprostitev in po vrnitvi učencev v šole prišlo do rahlega povečanja koeficienta širjenja virusa z 0,6 na 0,9, kar pa so še vedno ugodni rezultati in ni videti, da bi se epidemija hitreje širila ali da bi grozil njen drugi val. Danska predsednica vlade je napovedala, da bodo še pred 10. majem objavili naslednje korake za sproščanje, saj je bila dosedanja strategija uspešna (Dailymail 1).

2.7 Estonija

Izredne razmere so bile v Estoniji razglašene 12.marca in načeloma veljajo do 1. maja, če jih vlada ne bo podaljšala. Zaradi izrednih razmer so zaprli vse izobraževalne institucije razen vrtcev. Od 16. marca dalje poteka izobraževanje na daljavo, kar velja do preklica. Razmere preverjajo na dva tedna. Pričakovati je, da se bodo šole deloma odprle po 15. maju. Predvideva se, da bo po tem datumu veljal prehodni režim in da se bo učenje s stiki uvajalo le delno. V šolo se ne bodo vrnili vsi učenci hkrati, temveč se bo v dogovoru našel individualni način učenja ali učenje v skupinah največ desetih učencev/šolcev.

Šole pa bodo imele pravico, da z učenjem na daljavo nadaljujejo tudi po 15. maju, če se jim bo to zdelo potrebno, upravičeno in možno.

Odločitev so sprejeli tudi glede zaključnih izpitov. V osnovni šoli (po 9. razredu) jih letos ne bo, namesto tega bodo upoštevali učenčevo povprečno oceno v šolskem letu.

Zaključni izpit po 12. šolskem letu (matura?) bo potekal konec maja ali v začetku junija, če se bodo učenci po 15. maju lahko (delno) vrnili v šolo. Pred izpiti bodo potekale priprave in konzultacije. Rezultati bodo objavljeni 30. junija. Če pa bodo izredne razmere še trajale, potem najbrž mature letos ne bo. Pristojno ministrstvo se pripravlja tudi na to možnost.

Na višjih šolah in na univerzah bo pouk na daljavo potekal še ves semester. Če bodo okoliščine dovoljevale, se naj bi pouk v predavalnicah nadaljeval v majhnih skupinah po 15. maju. To velja za praktične vaje in po potrebi tudi za izpite.

Četudi se bo v prehodnem režimu v dogovoru z učiteljem pouk nadaljeval v opisanih majhnih skupinah, pa lahko starši zavrnejo otrokovo vrnitev v šolo, če je v družini kdo, ki sodi v rizično skupino. V takem primeru se bo našla druga rešitev (učenje na daljavo, dodatni pouk s specialistom).

Prevladujoče stališče je, da pouk ni odpovedan oz. ukinjen, temveč da poteka v drugi obliki (na daljavo), zato to dejstvo zaenkrat ne bo vplivalo na šolski koledar in na počitnice (ECPRD 4383).

2.8 Finska

Na Finskem še niso sprejeli odločitve o tem, da bi odprli šole in druge izobraževalne institucije. Posebna skupina mora do 1. maja pripraviti predlog o tem, kako bodo sproščali vse ukrepe, o čemer je vlada odločala 3. maja. Možno pa je, da bo o ukrepih na področju

šolstva znanega kaj prej, da se bodo šole lahko pripravile na morebitno sproščanje ukrepov (ECPRD 4383).

2.9 Francija

Francoski predsednik je sredi aprila oznanil, da bodo po 11. maju začeli postopoma odpirati vrtce, osnovne in srednje šole. Ministrstvo, pristojno za izobraževanje, bo do konca aprila določilo natančnejše pogoje. Vsekakor pa bo vrnitev v šolo potekala postopno. Možno je, da bo pouk potekal izmenično vsak drugi teden ali pa le v delu tedna. Cilj je, da se zagotovi socialna distanca, da je v razredih manjše število učencev.

Predlogu nasprotujejo številna združenja staršev, nekateri zdravniki in lokalni politiki.

Navedena napoved pa ne vpliva na maturante. Ti bodo zaključni izpit delali na podlagi »stalnega preverjanja« t.j. na podlagi ocen, ki so jih dobili med letom. Končnih maturitetnih izpitov, ki so običajno v maju in juniju v majhnih izpitnih prostorih, pa letos ne bo.

Prav tako ne bo sprememb za fakultete, ki ostajajo zaprte do začetka naslednjega semestra septembra 2020. Študentje bodo izpite opravljali na daljavo prek univerzitetnih spletnih strani (ECPRD 4383).

2.10 Irska

Irska je kot del širših ukrepov zaprla vse vrtce in izobraževalne institucije 12. marca 2020. Doslej vlada še ni objavila, kdaj se bodo ponovno odprli.

Nacionalni zaključni izpit za srednješolce (t.i. *Leaving Certificate*), ki bi moral potekati junija, je preložen predvidoma na julij ali na začetek avgusta. Minister je objavil, da bi bilo zaželeno, da bi imeli učenci pred izpitom lahko vsaj dva tedna pouk oz. priprave na izpit v šolah. Časovni potek za ta izpit bo potrjen zgodaj junija.

Razen opisanega pa zaenkrat (konec aprila) ni nobenih drugih napovedih o odpiranju šol. Minister za zdravje je pojasnil, da odpiranje šol ostaja odprto vprašanje. Vse pa bo potekalo v skladu s priporočili Nacionalne skupine za krize v javnem zdravstvu (*Public Health Emergency Team*) in s splošnimi zdravstvenimi navodili.

Šolski koledar zaenkrat še ni bil spremenjen (ECPRD 4383).

Irska vlada je v začetku maja sporočila, da se bodo šole in srednje šole (*colleges*) ponovno odprli v septembru in oktobru z začetkom novega akademskega leta. Večina drugih ukrepov je bila podaljšana do 18. maja. Rahljanje velja le za širitev območja za fizično dejavnost z 2 na 5 kilometrov od doma ter omogočanje starejšim od 70 let, da za posamezno fizično aktivnost zapustijo dom. Sicer pa načrtujejo pet stopni načrt sproščanja ukrepov z razmikom 3 tednov. Zadnja faza bi se začela 10. avgusta, če bo šlo vse po načrtih. Po 18. maju naj bi sprostili delo na prostem (npr. gradbeništvo, urejanje krajine), zopet bo dovoljen šport na prostem in fizična aktivnost v majhnih skupinah. Šele kasneje so na vrsti vrnitev na delo, odpiranje trgovin, vrtcev, restavracij, kavarn, kinov, telovadnic itd. Ukrepi higiene in socialne distance pa bodo veljali še na dolgi rok (Dailymail 2).

2.11 Italija

Vlada je vse šole zaprla 5. marca 2020. Ukrep je podaljšan do 17. maja in se ne pričakuje, da se bodo v tem šolskem letu šole ponovno odprle. Predvidoma se bodo šole spet odprele

septembra z novim šolskim letom. Minister za šolstvo je imenoval strokovno komisijo, ki pripravlja predloge v zvezi s tem.

Šolskega koledarja za letos ne bodo spreminjali, saj šole nadaljujejo delo z učenjem na daljavo. Sprememba bo morda le pri nekaterih zaključnih izpiti za srednje šole (ECPRD 4383).

Italijanski predsednik vlade je konec aprila potrdil, da se šole do septembra ne bodo odprle. Študije so ugotovile, da je nevarnost okužb v njih velika, poleg tega pouk na daljavo dobro poteka. Za začetek maja pa je napovedal ponovi zagon nekaterih proizvodnih dejavnosti in gradbeništva. Prednost bodo imele izvozno orientirane dejavnosti. Kavarne in restavracije pa bodo morale počakati dlje, predvidoma do 18. maja in bodo obratovale le pod strogimi pogoji. Trgovine na drobno (*retailer*) naj bi se odprle po 11. maju (Dailymail 3).

Potovanja ostajajo omejena na določene regije in so možna le zaradi dela ali iz zdravstvenih razlogov. Prebivalci pa bodo spet lahko obiskovali ožje sorodnike, če bodo spoštovali pravila socialnega distanciranja in če bodo nosili maske. Kdor ima telesno temperaturo nad 37,7 stopinj, pa mora ostati doma. Še naprej so prepovedane vse zabave, tudi med družinskimi člani. Dovoljene pa so aktivnosti na prostem blizu doma, vendar največ v skupini dveh odraslih in dveh otrok ter v razdalji vsaj enega metra. Športi v dvoranah so dovoljeni, če je med udeleženci razdalja vsaj 2 metra. Zopet bodo odprli javne parke, vendar bodo nadzorovali število ljudi v njih. Po poročanju medijev naj bi se frizerji in kozmetični saloni ponovno odprli šele 1. junija. Zunanji minister je objavil, da je še prezgodaj napovedati, ali bodo potovanja poleti možna. Meni, da normalno življenje ne bo možno, dokler ne najdemo cepiva zoper bolezen (Skynews 2).

2.12 Latvija

Latvija je izredne razmere razglasila 12. marca in vse šolske ustanove ter univerze zaprla do 12. maja. Učenje poteka na daljavo. Ni pričakovati, da se bodo splošne in poklicne šole spet odprle za običajen »fizičen« pouk v tem šolskem letu, z izjemo za zaključne izpite. V zvezi s tem imajo pripravljenih nekaj scenarijev glede na zdravstvene razmere.

Na splošno ne predvidevajo podaljšanja šolskega leta na čas po 29. maju oz. za učence, ki opravljajo zaključne izpite (9. in 12. razred), po 12. ali 19. juniju. Izjemoma bi se šolsko leto podaljšalo za tiste programe poklicnega in višjega izobraževanja, kjer izpiti na daljavo niso možni in je potrebna fizična navzočnost šolarjev. Predvideno je, da se bodo izpiti na splošnih in poklicnih šolah opravljali v juniju oz. juliju.

Vrtci obratujejo le za otroke, katerih starši opravljajo t.i. nujne poklice, in na podlagi pisne prošnje staršev, s katero potrdijo, da otroci niso bili v stiku s kakšno okuženo osebo.

Postopna vrnitev zaposlenih na delo se načrtuje za poletje, ko naj bi tudi vrtci začeli še med počitnicami normalno delati. Vse pa zavisi od epidemiološke situacije (ECPRD 4383).

2.13 Litva

Vse sprejete omejitve ostajajo v veljavi do 11. maja, vlada pa še ni sprejela nobene odločitve, kako naprej. Vsi učni procesi potekajo na daljavo. Preloženi so bili tudi maturitetni izpiti, ki bodo potekali med 22. junijem in 21. julijem. Glede na to so spremenjeni tudi roki za sprejemne izpite na univerze (ECPRD 4383).

2.14 Madžarska

Na Madžarskem so vse višješolske ustanove zaprte od 11. marca, dva dneva kasneje pa so zaprli še osnovne in srednje šole. O njihovem ponovnem odprtju ni vlada sprejela še nobene

odločitve. O ponovnem začetku dela vrtcev odločajo lokalne oblasti in so zaenkrat še vsi zaprti.

Ukrepe bodo sproščali glede na potek epidemije, vendar se pričakuje, da bo vrh dosegla šele v maju. Kljub temu šolsko leto ne bo podaljšano in se bo zaključilo 15. junija. Maturitetni izpiti bodo med 2. in 21. majem, kot je bilo prvotno načrtovano. Možno pa je tudi, da bodo preloženi za en ali dva tedna (ECPRD 4383).

2.15 Nemčija

Izobraževanje je v Nemčiji v izključni pristojnosti šestnajstih zveznih dežel. Po izbruhu pandemije so se vse dežele odločile enako in so s 16. marcem šole in druge izobraževalne institucije zaprle. Sredi aprila pa so se ponovno vse dežele odločile, da jih bodo po 20. aprilu začele postopoma odpirati – nekatere dežele malo prej, druge nekoliko kasneje. Dinamika odpiranja je odvisna od šolskih počitnic, od potrebnih priprav, zagotovitve higienskih ukrepov in od drugih značilnosti v posamezni deželi.

Dežele so se dogovorile, da bodo najprej odprle šole za razrede, kjer imajo učenci zaključne izpite. Šele kasneje se bodo šole odprle tudi za nižje razrede. Točneje so to določili ministri za kulturo, šolstvo in izobraževanje v posamezni deželi.

Na Bavarskem, kot primer dežele, ki je bila precej prizadeta zaradi epidemije, se bodo šole odprle po 27. aprilu, a le razrede, ki imajo zaključne izpite (za vse srednje šole, kot so *Realschule*, *Hauptschule* in za poklicne šole). Šele po 11. maju pa se bodo v šole vrnili učenci, ki imajo zaključne izpite naslednje leto (2021). Glede ostalih razredov odločitev še ni bila sprejeta. Na Spodnjesaškem bo nekoliko drugače: po 22. aprilu bodo šole imele pouk na daljavo. Razredi, ki imajo zaključni izpit, se bodo vrnili po 27. aprilu. Po 4. maju se bodo v šolske klopi postopoma vrnili še ostali učenci - vsi pa predvidoma do 18. maja.

Ves čas, ko bodo učenci v šoli, bo treba zagotavljati minimalno oddaljenost 1,5 do 2 metra, kar velja tudi za odmore. To je največji izziv, zato se dogovarjajo, da bi omejili število učencev v vsakem razredu, da bi organizirali pouk v turnusih (ena skupina dopoldan, druga popoldan) ali pa bi se učenci izmenjevali po tednih. O ukrepih odločajo ravnatelji, saj najbolje poznajo lokalne razmere, značilnosti šolskega poslovanja in opreme.

V nekaterih deželah se šole odpirajo šele prostovoljno. Ko pa bo pouk spet v celoti obvezen, bo tudi prisotnost učencev obvezna. Razpravljajo pa o izjemah za učence iz rizičnih skupin ali za učence, katerih družinski člani so v rizičnih skupinah. Ti bi lahko ostali doma dlje časa, vendar o tem dokončne odločitve še ni bilo.

Šolski koledar še ni bil spremenjen (vse po ECPRD 4383).

Nemška Akademija za znanost Leopoldina, ki svetuje nemški vladi glede ukrepov, je sredi aprila predlagala, da bi lahko določene ukrepe sprostili. Predlogi so se nanašali na postopno odpiranje nekaterih šol, a pod strogimi higienskimi ukrepi. Lahko bi odprli tudi nekatere trgovine in restavracije, če se zgotovi zadostna socialna distanca. Akademija je predlagala tudi, da bi državljani v javnosti nosili zaščitne maske. Postopoma naj se odprejo vladne ustanove. Zasebni in javni promet in javni dogodki pa naj se dopuščajo zelo počasi in postopoma (Deutsche Welle 1).

Z 20. aprilom je možno odpreti vse trgovine, manjše od 800 m². Odločitev je zopet v pristojnosti dežel. Tako bo v Berlinu treba počakati dlje, medtem ko so v Severnem Porenju-Vestfaliji (NRW) že odprte. V slednji deželi so odprli tudi velike trgovine, ki prodajajo opremo za novorojenčke. Povsod se lahko odprejo tudi trgovine z opremo za kolesa, trgovine z avtomobili ter knjigarne, in sicer ne glede na njihovo velikost. Ponekod so (deloma) odprli živalske vrtove (npr. Brandenburg) in muzeje. Ni splošne zapovedi, da morajo ljudje nositi maske, vendar jih (oz. kakšno drugo zaščito za nos in usta) dežele zahtevajo za vstop v trgovino, za vožnje z avtobusi in vlaki. Še vedno pa velja, da naj ljudje povsod spoštujejo

splošno oddaljenost 1,5 metra do ljudi, ki niso člani njihovega gospodinjstva. Trgovine, ki so se odprle, po tleh označujejo to razdaljo (Deutsche Welle 2).

Konec aprila pa je nemški zunanji minister oznanil, da boj proti pandemiji še ni v fazi, ko bi lahko »priporočil brezskrbno potovanje«. Ljudje po njegovi napovedi ne bodo mogli počitnic preživljati tako, kot so navajeni: na prepolnih plažah in v tesnih planinskih kočah. Nemčija je opozorila tudi, da se njen gospodarski obseg letos utegne zmanjšati za rekordnih 6,3 % (BBC 2).

Zvezni minister za delo je konec aprila sporočil, da namerava jeseni predlagati zakon, ki bi vsem zaposlenim dal pravico, da delajo od doma, če jim narava dela to omogoča, in sicer ne glede na strah pred okužbo ali siceršnje zdravstveno stanje in predvsem tudi v času po epidemiji (Zeit.de).

Konec aprila je nemška vlada napovedala še ponovno odprtje muzejev, otroških igrišč in živalskih vrtov. Verske skupnosti lahko ponovno opravljajo obrede. Vlada skrbno spremlja vpliv dosedanjih omilitev ukrepov na širitev bolezni (po nekaj dneh so rezultati zopet nekoliko neugodnejši) in jih bo po enem tednu ponovno proučila. Zvezna kanclerka Merklova je opozorila na potrebno disciplino pri higieni. Dokončna odločitev glede odprtja šol, vrtcev, restavracij in športnih tekmovanj (zvezna nogometna liga) pa še ni bila sprejeta (Dailymail 4).

2.16 Velika Britanija

Izobraževalne ustanove (vrtci, osnovne in srednje šole - kolidži) so zaprti od 20. marca. Majhen delež učencev pa še vedno hodi v šole. To so:

- otroci staršev, ki opravljajo nujno potrebna dela (npr. medicinskega osebja),
- otroci s posebnimi potrebami, katerih stanje je tako, da zanje starši ne morejo skrbeti doma.

Četudi je šolska politika v pristojnosti posameznih dežel, pa se ukrepi v zvezi z virusom koordinirajo na ravni vsega Združenega kraljestva. Trenutno še ni nobenih načrtov za ponovno odprtje šol, saj bodo prej morali doseči zastavljene cilje glede testiranja in zmanjšanja smrtnih žrtev. Zaenkrat tudi ne načrtujejo, da bi šolsko leto potegnili v čas šolskih počitnic (od konca julija do začetka septembra) (ECPRD 4383).

Britanski mediji so 30. aprila objavili nove podatke, po katerih je bila Velika Britanija po številu smrti zaradi virusa druga najbolj prizadeta država v Evropi. Predsednik vlade je sporočil, da se želijo na vsak način izogniti drugemu valu bolezni, zato bodo sproščanje ukrepov odložili ter jih skupaj z omejitvami gibanja (*lockdown*) podaljšali do junija (Dailymail 5).

Po poročanju medijev je bilo na začetku maja predvideno, da se osnovne šole lahko ponovno odprejo 1. junija, da bodo starši majhnih otrok lahko začeli ponovno delati. Ravnatelji naj bi pripravili načrt za postopno vrnitev učencev, najprej le za okoli 20 % vseh. Nasprotno pa učiteljski sindikati menijo, da je to prezgodaj. Minister za šolstvo je zadržan in ni določil datuma za odprtje šol. Tudi odločitve glede vrtcev še ni. Nekaj načrtovanih sproščanj za konec maja se nanaša na druženje ljudi v naravi (sprehodi in manjši pikniki), a le v okviru družine ter v zadostni razdalji (vsaj dva metra) od drugih ljudi. Vlada se pripravlja na postopen zagon gospodarstva in pripravlja navodila glede nošenja mask v delovnem okolju. Načrtov za odpiranje gostiln in drugih lokalov ter športnih dogodkov pa še ni (Dailymail 6).

2.17 Švedska

Na Švedskem velja priporočilo za srednje šole, občinske šole za odrasle, poklicne šole in višješolske ustanove, da do nadaljnjega pouk poteka na daljavo z uporabo digitalnih rešitev. Konkretnega datuma, ko bi pouk spet lahko potekal v prostorih šole, ni.

Švedske osnovne šole so ves čas odprte. Učenci jih bodo lahko normalno zaključili in nadaljevali šolanje v srednjih šolah. Če bi vlada menila, da je to potrebno, bi lahko zaprla osnovne šole in vrtce ter druge izobraževalne dejavnosti, saj ji novo sprejeti zakon to omogoča. Tudi lokalne skupnosti lahko v določenih primerih začasno zaprejo vrtce in nekatere izobraževalne dejavnosti (ECPRD 4383).

2.18 Švica

Četudi Švica, tako kot Velika Britanija, ni članica EU, pa prikazujemo tudi njen načrt, kako bo postopoma sproščala ukrepe. Načrt so pripravili že sredi aprila, prva sproščanja pa so predvidena za čas po 27. aprilu. Načrt je na podlagi razvoja epidemije in strokovnih priporočil pripravljen vse do začetka junija. Vrstni red sprostitev ukrepov upošteva več rizičnih faktorjev: večanje tesnejših osebnih stikov, večanje tokov ljudi, možnost sprejemanja zaščitnih ukrepov, obseg posebej ranljivih skupin, itd. Zvezna vlada pa je upoštevala tudi gospodarsko korist odprave posameznega ukrepa. Vladni cilji so ohranjanje zdravja prebivalcev (zlasti ogroženih skupin), kar omogočajo zaščitni ukrepi. Ti v določeni panogah lahko vključujejo priporočeno ali pa obvezno nošenje mask. Vlada želi zamejiti gospodarsko škodo in samo v najmanjši možni meri omejiti temeljne pravice in svoboščine državljanov. Strategijo pa bodo uresničevali po vsej državi enotno in upoštevajoč ukrepe sosednjih držav.

Kar se tiče šol, se bodo osnovne (obvezne) šole odprle 11. maja, če bodo razmere to dopuščale. Po 8. juniju pa se bodo odprle srednje, poklicne in višje šole.

Vladni program

V prvi fazi (po 27. aprilu) se bodo ukrepi sproščali v ustanovah, kjer ni veliko neposrednih stikov med ljudmi, kjer se lahko enostavno sprejme varovalne ukrepe in ni večanja tokov oz. gibanj ljudi. Bolnišnice bodo spet lahko opravljale vse posege, prav tako lahko ambulantne prakse delajo kot običajno, torej ne bodo več omejene le na nujne posege. To zajema zobozdravniške in fizioterapevtske ambulante in medicinsko masažo. S tem datumom lahko začnejo delati storitvene dejavnosti s tesnejšim stikom med ljudmi (frizerji, maserji, kozmetični saloni) in vrtnarije, trgovine z rastlinami, gradbenim materialom in cvetličarne. Lahko se odprejo tudi samopostrežne pralnice in druge storitve, kjer ni zaposlenih. Tudi pri pogrebih se odpravlja omejitev prisotnih na ožje družinske člane. V živilskih trgovinah tudi ne bo več omejitev na prodajo nujnih proizvodov.

Druga faza (11. maj) in tretja faza (8. junij): v maju se bodo odprle osnovne šole, trgovine in tržnice. Vlada bo o tem sprejela odločitev 29. aprila. V tretji fazi se bodo odprle srednje, poklicne in višje šole. Hkrati bodo odprli ustanove kot so muzeji, knjižnične, botanični vrtovi in živalski vrtovi. Sprostili bodo tudi omejitve zbiranja oz. druženja. Potankosti bo vlada določila 27. maja.

O kasnejših ukrepih pa vlada še ni sprejela nobenega sklepa. O večjih prireditvah bodo odločali na naslednjih sejah.

Prehodi med fazami bodo možni, če se zdravstvena situacija ne bo poslabšala. Med njimi mora poteči dovolj časa, da se lahko spremlja učinek sproščanja ukrepov. Važni kriteriji pri tem so: število novih okužb, število hospitalizacij in smrtnih primerov. Kantoni morajo ves čas skrbeti za spremljanje okužb, kontaktov (*Contact Tracing Concept*) itd. Še vedno so pomembni ukrepi za ohranjanje razdalje med ljudmi in higiena. Posebej ogrožene skupine ljudi morajo še naprej ostati doma. Pri postopnem odpiranju storitev in podjetij pa je treba posebno pozornost nameniti posebej ogroženim skupinam zaposlenih in varovalnim ukrepom. Delodajalci morajo takim zaposlenim še naprej omogočiti delo od doma. Če to ni mogoče in je prisotnost na delu nujna, mora delodajalec delovno mesto in delovni proces ustrezno prilagoditi. Če zaposleni meni, da je nevarnost zanj prevelika, lahko delo tudi odkloni (vse po spletni strani švicarske vlade).

III ZAKLJUČEK

Večina pregledanih držav je zaradi širitve pandemije že v marcu zaprla vse izobraževalne institucije, vključno z vrtci. Praviloma je pouk potekal le na daljavo. Izjema je bila le Švedska, kjer so osnovne šole ves čas delovale nemoteno.

V aprilu so se zdravstvene razmere večinoma začele počasi izboljševati. V številnih državah so začeli sproščati posamezne ukrepe. Na področju šolstva so ponekod začeli postopoma odpirati šole. V **Avstriji** so se v šole najprej (4. maj) vrnili učenci srednjih šol, ki letos opravljajo maturo ali drug zaključni izpit. Dva tedna kasneje je predviden povratak vseh šoloobveznih otrok, preostali učenci pa se vrnejo 3. junija. Začetek pouka spremljajo številni zaščitni ukrepi. V **Belgiji** se bodo šole predvidoma odprle po 18. maju, kar pa se po regijah lahko razlikuje. **Češke** osnovne šole se bodo predvidoma odprle po 25. maju, konec aprila pa višje šole, a le za zaključne letnike. **Danska** je ena prvih držav, ki je že sredi aprila začela sproščati ukrepe. Nekaj šol se je odprlo že 15. aprila, druge so se za to odločile v dnevih do 20. aprila. Srednje šole so se za maturante odprle že konec marca, vsi drugi srednješolci pa se izobražujejo na daljavo. V **Estoniji** se bodo šole predvidoma odprle 15. maja in še to s prehodnim režimom. Na višjih šolah in na univerzah bo pouk na daljavo potekal še ves semester. V **Franciji** naj bi vrtce, osnovne in srednje šole začeli postopoma odpirati po 11. maju, običajne mature pa letos ne bo. Fakultete bodo zaprte do začetka naslednjega semestra. V **Nemčiji** je odločitev o ponovnem odprtju šol v pristojnosti posameznih zveznih dežel, pri čemer lahko upoštevajo svoje značilnosti. Najprej se bodo vrnili učenci, ki letos opravljajo maturo in druge zaključne izpite. Postopna vrnitev je načrtovana od konca aprila do sredine maja. **Švica** je sprejela izdelan trifazni načrt sproščanja omejevalnih ukrepov, ki zaenkrat velja do začetka junija. Po 11. maju se bodo odprle osnovne šole, po 8. juniju pa srednje, poklicne in višje šole.

Kjer se šole bodo odprle, pa bodo veljali številni ukrepi za omejitev števila učencev, ki bodo hkrati prisotni v učilnicah in drugih prostorih.

Irska, Italija in Latvija so države, kjer letos do novega šolskega leta šolskih ustanov sploh ne bodo odpirali, saj ocenjujejo, da je nevarnost okužbe prevelika. Poleg tega učenje na daljavo povsod praviloma dobro poteka. V **Veliki Britaniji** bi se šole lahko postopno odprle po 1. juniju, a je minister za šolstvo trenutno precej zadržan in še ni določil nobenega datuma, saj temu predlogu nasprotujejo tudi sindikati učiteljev.

V **Bolgariji**, na **Cipru**, na **Finskem**, v **Litvi**, na **Madžarskem** in na **Švedskem** (za srednje šole) v času priprave tega pregleda še ni bila sprejeta dokončna odločitev o odprtju šol.

Šolski koledar se praviloma ne bo nikjer spreminjal.

Na drugih področjih sta ukrepe začeli najprej sproščati **Danska** (konec aprila) in **Avstrija**. Šlo je zlasti za področje omejitev gibanja, pa tudi **Nemčija** je ponekod že oprla nekatere trgovine. Kljub temu, da so vse države precej previdne, se zdi, da večjega poslabšanja zdravstvenih razmer po dosedanjih podatkih ni bilo. Še vedno pa povsod veljajo načela o higieni, ohranjanju razdalje med ljudmi in o prepovedi večjih zbiranj ljudi (gledališča, kino, športne prireditve ipd). V zaprtih javnih prostorih in v javnem prometu so praviloma obvezne zaščitne maske.

Pripravila:

Marjana Križaj l.r.

Literatura in viri:

- 24ur.com 1. Kustečeva: V najboljšem primeru se bodo šole in vrtci odprli 11. maja. Spletna stran: <https://www.24ur.com/novice/korona/kusteceva-v-najboljssem-primeru-se-bodo-sole-in-vrtci-odprli-11-maja.html> (maj 2020).
- 24ur.com 2. Čehi bodo letos lahko potovali, v Italiji covid-19 terjal najmanj življenj od sredine marca. Spletna stran: <https://www.24ur.com/novice/korona/maja-v-rahlanje-ukrepov-proti-covidu-19-tudi-belgija.html>. (april 2020).
- BBC 1. Coronavirus: Belgium unveils plans to lift lockdown. Spletna stran: <https://www.bbc.com/news/world-europe-52421723> (april 2020).
- BBC 2. Coronavirus: Germany dashes tourism sector's hopes on lockdown. Spletna stran: <https://www.bbc.com/news/world-europe-52470019> (april 2020).
- Dailymail 1. Denmark's coronavirus rate of infection has RISEN from 0.6 to 0.9 since schools re-opened. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8278013/Denmarks-coronavirus-rate-infection-RISEN-0-6-0-9-schools-opened.html> (maj 2020).
- Dailymail 2: Ireland eases two lockdown restrictions as people are allowed to travel further away for exercise and over-70s can now go out in isolation - but most of coronavirus measures will now last until May 18. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8278759/Ireland-eases-two-lockdown-restrictions.html> (maj 2020)
- Dailymail 3. Italy's schools will not reopen until September, PM announces, but hard-hit country will start reopening its manufacturing industry on May 4 as part of plans to ease its coronavirus lockdown. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8258533/Italys-schools-not-reopen-September-PM-announces.html> (maj 2020)
- Dailymail 4. Germany sees number of infections rise for the fifth day in a row as country nervously watches to see effects of easing lockdown. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8277837/Germany-sees-number-infections-rise-fifth-day-row.html> (maj 2020).
- Dailymail 5. Boris Johnson urges Britons to 'keep going' with coronavirus lockdown as he signals curbs must stay until June to avoid threat of 'second peak'. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8272841/Boris-Johnson-set-dash-hopes-early-end-coronavirus-curbs.html> (april 2020).
- Dailymail 6. Primary schools 'will go back on JUNE 1 before years 10 and 12 lead return to secondaries' as coronavirus lockdown is lifted - but arts students will be the last to return to university. Spletna stran: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8281269/Primary-schools-return-JUNE-1-coronavirus-lockdown-lifted.html> (maj 2020).
- Der Standard. Ab Mai: Picknick und Yoga mit Abstand, viele Spielplätze öffnen. Spletna stran: <https://www.derstandard.at/story/2000117176855/ab-mai-picknick-und-yoga-mit-abstand-viele-spielplaetze-oeffnen> (maj 2020).
- Deutsche Welle 1. Germany set to consider relaxing coronavirus restrictions. Spletna stran: <https://www.dw.com/en/germany-set-to-consider-relaxing-coronavirus-restrictions/a-53109757> (april 2020).
- Deutsche Welle 2. Coronavirus: Life returns to Germany as lifting of lockdown begins. Spletna stran: <https://www.dw.com/en/coronavirus-life-returns-to-germany-as-lifting-of-lockdown-begins/g-53189681> (april 2020).
- ECPRD 4383. Re-opening of educational institutions - Exit strategies from the COVID-19 outbreak. Spletna stran: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/page/home> (maj 2020).
- Odlok o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih, Uradni list RS, št. [25/20](#) in [29/20](#).
- Siol.net 1. Vlada prižgala zeleno luč za pripravo na postopno odpiranje vrtcev in šol z 18. majem. Spletna stran: <https://siol.net/novice/slovenija/vlada-prizgala-zelena-luc-za-pripravo-na-postopno-odpiranje-vrtcev-in-sol-z-18-majem-524527> (maj 2020).
- Siol.net 2. Odpravljena omejitev gibanja med občinami #video. Spletna stran: <https://siol.net/novice/slovenija/zadnji-podatki-10-novih-okuzb-umrli-se-trije-ljudje1-524285> (april 2020).

- Skynews 1. Coronavirus lockdowns unlocked: Which countries are easing restrictions. Spletna stran: <https://news.sky.com/story/coronavirus-lockdowns-unlocked-which-countries-are-easing-restrictions-11974027> (april 2020).
- Skynews 2. Coronavirus: Italy to ease lockdown as daily deaths drop to lowest since March. Spletna stran: <https://news.sky.com/story/coronavirus-italy-to-ease-lockdown-as-daily-deaths-drop-to-lowest-since-march-11979205> (april 2020).
- Švicarska vlada. Bundesrat lockert schrittweise Massnahmen zum Schutz vor dem neuen Coronavirus. Spletna stran: <https://www.admin.ch/gov/de/start/dokumentation/medienmitteilungen.msg-id-78818.html> (april 2020).
- Zeit.de. Das Recht auf Homeoffice hat Zeit. Spletna stran: <https://www.zeit.de/arbeit/2020-04/homeoffice-rechtsanspruch-hubertus-heil-arbeitgeber-arbeitnehmer-vertrauen> (april 2020).